

سلسلہ دروس خارج

اصول فقہ

مبحث وضع

(اقام وضع)

جلسہ :

۹۷

تاریخ :

۹۰ / ۲ / ۲۰

وضع خاص
موضوع له عام

امکان ندارد

؟

وضع عام
موضوع له خاص

امکان ندارد

؟

وضع عام
موضوع له عام

امکان دارد

؟

وضع خاص
موضوع له خاص

امکان دارد

بحث امروز

«امکان اقسام اربعه»

«وقوع اقسام اربعه»

کلام حضرت امام در مورد اعلام شخصیه

سوال :

لفظ «زید» برای چه چیزی وضع شده است؟

(۱) معنای لفظ این خواهد بود = «زید الموجود»

جمله «زید موجود» = «زید الموجود، موجود» = **قضیه ضروریه** است

اشکال : در حالی که بالوجدان چنین نیست

(۲) در این صورت جملات زیر **مجازی** خواهد بود:

«زید معدوم»   «زید اما موجود و اما معدوم»

اشکال : هیچ گونه عنایت مجازی در این موارد دیده نمی شود

در این صورت، اطلاق زید بر «زید خارجی» **مجاز** است

اشکال : بالضروره مجاز نیست

(۱)

موضوع له

«زید خارجی»

است

دو احتمال :

دو تالی

فاسد دارد

(۲)

موضوع له

«زید موجود به

وجود ذهنی» است

یک تالی

فاسد دارد

زید برای مفهوم **زید** که در ذهن است
(که **کلی** است و یک **فرد** در عالم بیشتر ندارد)
وضع شده است

موضوع له در اعلام شخصیه، «**عام**» است

نتیجه

کلام حضرت امام سازگار است :
با آنچه در «وضع خاص ؛ موضوع له خاص» آوردیم

کلام حضرت امام ناسازگار است :
با مطلبی که تحت عنوان «**تسامح عرفی**» در آنجا ذکر کردیم

ما می گوئیم

«۲»

کلام امام در اعلام شخصیه، به **نفی** قسم اول وضع منجر می شود!
علت : ایشان «ماهیت ذهنی زید» را «کلی» به حساب می آورد
یعنی : ماهیت ذهنیه نمی تواند کلی باشد!

ان قلت

حضرت امام پذیرفته اند که : «**زیدُ الموجود**» قابل تصویر است
تنها «اعلام شخصیه» را از این قبیل نمی دانند

قلت

اگر امام مفهوم «زید» را کلی می دانند، باید مفهوم «زید الموجود» را
نیز **کلی** بدانند (چرا که مفهوم کلی با قید، جزئی نمی شود)

لکن ما

می گوئیم

ایشان وضع در «**کل انسان**» را «وضع خاص ؛ موضوع له خاص» می
دانستند = بنابراین این قسم را هم ممکن و هم واقع می دانند

اللهم

الا أن يقال

سؤال :

آیا قضیه «زیدٌ الموجود، موجودٌ» ضروریه است؟
(چنانکه «زیدٌ زیدٌ» ضروریه است؟)

اگر ضروری بودن این قضیه نفی شود،
کلام حضرت امام قابل مناقشه خواهد بود

نکته مقدماتی :

هر قضیه ای دارای عقد الوضع و عقد الحمل است

عقد الوضع

«الانسان قائم» ← «کل ما هو انسان قائم»

عقد الحمل

حکم : در این صورت، قضیه **ضروریه** خواهد بود

(۱) از جهت اطلاق و تقيید

شبيه هم هستند

حکم : در این صورت، قضیه **ضروریه** نخواهد بود

(۲) از جهت اطلاق و تقيید

شبيه هم نیستند

حالات

«عقد الوضع»

و

«عقد الحمل»

بررسی امثله :

«زیدی که <u>دیروز</u> موجود بود	« <u>امروز</u> موجود است»	(قضیه ممکنه)
«زیدٌ الموجود <u>حین</u> حیاته	«موجودٌ <u>الان</u> »	(قضیه ممکنه)
«زیدٌ الموجود <u>حین</u> حیاته	«موجودٌ مطلقاً»	(ضروریه بشرط محمول)
«زیدٌ الموجود <u>حین</u> وجوده	«لیس بموجود الان»	(قضیه ممکنه)

نتیجه اینکه :

- اگر لفظ را روی مفهوم بگذاریم:

«مفاهیم کلی هستند»

فرقی نمی کند که :

لفظ زید بر مفهوم «زید» گذاشته شود یا بر مفهوم «زید الموجود»

چراکه :

مفاهیم با هر تقییدی - حتی تقید به مفهوم وجود خارجی - جزئی نمی شود

- اگر لفظ را روی وجود خارجی بگذاریم:

«در این صورت لفظ مفهوم نداشته و خلاف فهم عرفی است»

حل قضیه :

عرفا مفهوم زید «جزئی» است
لذا وضع در آن «خاص» می باشد.

پایان